

dr hab. Kazimiera Jaworska, prof. PWT
ORCID: 0000-0003-0409-6655
Instytut Filozofii Chrześcijańskiej i Nauk Społecznych
Papieski Wydział Teologiczny
we Wrocławiu

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr. Artura Zielińskiego

pt. *Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Legnicy w latach 1945-1956*,
Katowice 2025, ss. 333,
napisanej pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Józefa Mareckiego

1. Trafność wyboru tematu i jego oryginalność

Zakończenie II wojny światowej diametralnie zmieniło sytuację państwa polskiego. Zmianom uległy nie tylko granice, lecz także jego ustrój oraz sojusznicy. Polska, podobnie jak i inne kraje Europy Środkowo-Wschodniej, stała się państwem satelickim Związku Sowieckiego. W związku z przesunięciem granic nastąpiły wielkie przesiedlenia ludności. Konsekwencje tych przeobrażeń bardzo mocno rzutowały na dzieje powojennej Legnicy, która ponownie znalazła się w granicach państwa polskiego. W lutym 1945 r. Armia Sowiecka wkroczyła do miasta i jej przedstawiciele na kilka miesięcy przejęli władzę w Legnicy i okolicznych miejscowościach. Formalnie w maju 1945 r. przekazali ją Polakom. Sytuację powojennej Legnicy na wszelkich polach jej funkcjonowania dodatkowo komplikował fakt, iż faktycznie od czerwca 1945 r. aż do września 1993 r. miasto było siedzibą dowództwa Północnej Grupy Wojsk Armii Radzieckiej (PGWAR). Obecność tej jednostki w mieście w sposób szczególny oddziaływała na funkcjonowanie legnickiego aparatu komunistycznego państwa, w tym także służb bezpieczeństwa.

Problem funkcjonowania legnickiego aparatu bezpieczeństwa w okresie powojennym dotychczas w badaniach naukowych był traktowany marginalnie. Tę lukę wypełnia przedłożona do recenzji rozprawa doktorska. Zdaniem jej Autora mgr. Artura Zielińskiego jest ona próbą „[...] ukazania organizacji, struktury i działalności terenowego aparatu bezpieczeństwa w powiecie legnickim w latach 1945–1956, czyli Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego/Powiatowego Urzędu do Spraw Bezpieczeństwa Publicznego

w Legnicy (PUBP/PUdsBP)” [s. 6]. Zakreślone cezury czasowe obejmują okres od chwili utworzenia tej instytucji w maju 1945 r. do dnia 28 listopada 1956 r., w którym formalnie nastąpiła reorganizacja struktur bezpieczeństwa państwa. Wówczas funkcjonariusze bezpieki (KdsBP) przeszli do struktur nowo powołanej Służby Bezpieczeństwa funkcjonującej w strukturach Milicji Obywatelskiej, podległej Ministerstwu Spraw Wewnętrznych [s. 7]. Objasniając cezury czasowe Autor zwrócił uwagę na kilka szczegółów związanych ze specyfiką powojennej Legnicy, w której przez kilka miesięcy rezydowały władze województwa wrocławskiego z wojewodą na czele. W związku z tym, obok funkcjonariuszy legnickiego PUBP, do jesieni 1945 r. na terenie miasta i powiatu działali również funkcjonariusze Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego (WUBP). Ponieważ Legnica była siedzibą dowództwa PGWAR mgr Artur Zieliński podaje, iż „[...] Nie wiadomo do końca, jaka była zależność funkcjonariuszy Bezpieczeństwa Publicznego od funkcjonariuszy Ludowego Komisariatu Spraw Wewnętrznych ZSRR (NKWD). Wiadomo, że przy WUBP we Wrocławiu jak i PUBP w Legnicy nadzór sprawowali tzw. „doradcy” sowieccy” [s. 7]. Tym samym sugeruje, iż legnicki PUBP działał inaczej niż pozostałe Urzędy Bezpieczeństwa funkcjonujące na terenie kraju. We *Wstępie* zaznaczył jednak, że na obecną chwilę mocno zdekompletowana baza źródłowa uniemożliwia wyjaśnienie tej kwestii [s.7].

Tak więc przedłożona do recenzji rozprawa jest pierwszą i wyczerpującą monografią Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Legnicy w latach 1945-1956. Jest ważnym przyczynkiem do badań nad historią miasta i powiatu legnickiego. Tym samym temat rozprawy jest oryginalny, a jego wybór jak najbardziej zasadny.

2. Konstrukcja i treść rozprawy

Recenzowana dysertacja jest monografią naukową. Zasadnicza narracja została zaprezentowana w układzie problemowo-chronologicznym w pięciu rozdziałach: rozdział I: *Utworzenie i organizacja Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Legnicy* (s. 19-88); rozdział II: *Wpływ urzędu na życie społeczno-polityczne w powiecie* (s. 89-152); rozdział III: *Zwalczanie podziemia i oporu społecznego* (s. 153-206); rozdział IV: *Nadzór nad sferą gospodarczą* (s. 207-248); rozdział V: *Aparat bezpieczeństwa wobec kościołów i związków wyznaniowych* (s. 249-285). Bogatą monografię zagadnienia uzupełniają elementy formalne: *Spis treści* (s. 3-4); *Wstęp* (s. 5-18); *Zakończenie* (s. 303-307); *Spis tabel* (s. 309-310); *Spis wykresów* (s. 310); *Spis rysunków* (s. 310); *Spis schematów* (s. 310); *Wykaz*

skrótów (s. 311) oraz *Bibliografia* (s. 317-333). Objętość poszczególnych rozdziałów jest zróżnicowana - od 69 stron najdłuższy (rozdział I), po 36 stron najkrótszy (rozdział V). Każdy z rozdziałów został podzielony na podrozdziały.

Rozdział pierwszy liczy pięć podrozdziałów. W pierwszym z nich Autor przedstawił charakterystykę powiatu legnickiego oraz organizację życia społecznego na jego terenie po zakończeniu działań wojennych. W podrozdziale drugim przybliżył okoliczności powstania Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Legnicy, jego strukturę, organizację pracy i działanie poszczególnych Referatów i Sekcji, a także zadania operacyjne, i nieoperacyjne, jakie wykonywali zatrudnieni w nim funkcjonariusze. Natomiast w kolejnych dwóch podrozdziałach dokonał charakterystyki kadry kierowniczej oraz podległych jej funkcjonariuszy i wybranych pracowników cywilnych tego Urzędu Bezpieczeństwa.

W podrozdziale ostatnim (piątym) zaprezentował proces budowy sieci agenturalnej oraz jej wykorzystywanie do inwigilowania mieszkańców ziemi legnickiej.

W rozdziale drugim, który analogicznie jak poprzedni liczy pięć podrozdziałów, mgr Artur Zieliński ukazał oddziaływanie funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa na życie społeczno-polityczne w powiecie legnickim. W podrozdziale pierwszym przedstawił problematykę dotyczącą przeprowadzenia referendum w czerwcu 1946 r. oraz represje, jakie zastosowano wobec działaczy i zwolenników Polskiego Stronnictwa Ludowego na tym terenie.

W podrozdziale drugim ukazał natomiast relacje, jakie istniały pomiędzy legnicką bezpieką, a PPR/PZPR. W podrozdziale trzecim zaprezentował działania bezpieki prowadzone przeciwko organizacjom społecznym i szkolnictwu, a w podrozdziale czwartym – działania wobec ludności niepolskiej, która przebywała na terenie omawianego powiatu po zakończeniu

II wojny światowej. W ostatnim podrozdziale przedstawił działania funkcjonariuszy UB wobec poszukiwanych volksdeutscheów i niemieckich konfidentów.

Rozdział trzeci, który składa się z czterech podrozdziałów, prezentuje problematykę dotyczącą zwalczania podziemia i oporu społecznego na omawianym terenie. W podrozdziale pierwszym Autor ukazał działania mające na celu rozpracowanie oraz próbę likwidacji podziemia niepodległościowego, a w podrozdziale drugim przybliżył sposób prowadzenia inwigilacji żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie oraz przedwojennego wywiadu wojskowego. Podrozdział trzeci poświęcił działaniom operacyjnym prowadzonym w stosunku do osób podejrzewanych o szpiegostwo oraz zbiegów. W podrozdziale ostatnim ukazał działalność legnickich funkcjonariuszy UB wobec osób podejrzewanych o wrogie

wypowiedzi przeciwko władzy komunistycznej. W tej części rozprawy wspomniał także o zaangażowaniu funkcjonariuszy UB w poszukiwania osób, które na ulicach Legnicy rozrzucały anonimowe ulotki zawierające treści o charakterze antypaństwowym, potajemnie na różnych obiektach

w mieście wypisywały hasła godzące w pryncypia ustrojowe państwa, a także wysyłały anonimy do członków partii, władz lokalnych i centralnych.

W rozdziale czwartym, który tworzą dwa podrozdziały, Autor przedstawił nadzór funkcjonariuszy UB nad sferą gospodarczą powiatu legnickiego. Podrozdział pierwszy poświęcił działaniom legnickiej bezpieki wobec środowiska wiejskiego i rolników indywidualnych w związku z realizowaną kolektywizacją wsi, natomiast podrozdział drugi - działaniom operacyjnym, których celem było zabezpieczanie gospodarki państwowej (największych zakładów przemysłowych oraz infrastruktury kolejowej).

Ostatni, piąty rozdział, Autor poświęcił działaniom legnickiego aparatu bezpieczeństwa wobec Kościoła katolickiego oraz innych związków wyznaniowych. W podrozdziale pierwszym przybliżył stosowane sposoby dezintegracji duchowieństwa oraz jego inwigilację, natomiast w podrozdziale drugim scharakteryzował działania funkcjonariuszy UB w zakresie ograniczania działalności duszpasterskiej kapłanów dekanatu legnickiego.

Tekst główny dysertacji poprzedza wręcz wzorowo skonstruowany *Wstęp*. Autor uzasadnił w nim motywy podjęcia tematu swojego doktoratu oraz klarownie wyjaśnił cezury czasowe

i terytorialne. Ponadto dokonał wnikliwej charakterystyki zasobu, który stanowił podstawę źródłową pracy oraz rzeczowo scharakteryzował wykorzystaną literaturę przedmiotu uwzględniając kluczowe wątki w szczególnie wartościowych publikacjach dla omawianego tematu. Bardzo dobrze wyjaśnił kwestie terminologiczne. Wskazał także wykorzystaną metodę badawczą. Dopelnieniem rozprawy jest *Zakończenie*, w którym mgr Artur Zieliński przedstawił zsyntezowany obraz działalności aparatu bezpieczeństwa w powiecie legnickim oraz postulaty badawcze. W tej części pracy wspomniał także o trudnościach, które napotkał w trakcie jej przygotowania. Interesującym uzupełnieniem recenzowanej dysertacji są 33 tabele ukazujące dane statystyczne nawiązujące do treści w poszczególnych rozdziałach stanowiące opracowanie własne Autora na podstawie analizowanych materiałów źródłowych, a także kopia odręcznie sporządzonej przez funkcjonariuszy UB mapy powiatu legnickiego z 1948 r.

Przyjęta przez mgr Artura Zielińskiego systematyka treści recenzowanej rozprawy nie tylko ułatwia jej lekturę, ale świadczy o dobrym opanowaniu materiału źródłowego i wiedzy

pozaźródłowej oraz wskazuje na przemyślaną formę koncepcji badawczej. Układ i kolejność rozdziałów nie wzbudzą zastrzeżeń. Są logiczne i spójne pod względem problemowym. Każde z przedstawionych zagadnień jest starannie opracowane z uwzględnieniem zarówno wątków ogólnych, jak i szczegółowych. Warto w tym miejscu podkreślić, iż licząca 333 strony rozprawa w pełni wyczerpuje temat, pomimo, iż nie jest nadmiernie rozbudowana.

3. Podstawa źródłowa pracy i literatura przedmiotu

Recenzowana dysertacja została oparta na solidnych podstawach źródłowych. Zgadzam się z opinią Autora, który stwierdził we *Wstępie* (s. 18), iż w jego osobistej ocenie uwzględnił dostępną w całości bazę źródłową. Warto w tym miejscu wspomnieć, iż wykorzystał również dokumentację sporządzoną przez funkcjonariuszy legnickiego aparatu bezpieczeństwa dotyczącą nielicznych spraw, które prowadził w zakreslonych w tytule cezurach czasowych we współpracy z NKWD oraz PGWAR, przekazując im niektóre z nich do dalszego procedowania. Zdaniem mgr Artura Zielińskiego można przypuszczać, iż w archiwach w Moskwie lub innych miejscowościach na terenie Rosji znajduje się dokumentacja odsłaniająca kulisy wielu istotnych problemów dla funkcjonowania legnickiej społeczności, które były rozpracowywane przez Sowietów związanych z NKWD oraz PGWAR we współpracy z funkcjonariuszami legnickiego UB [s. 18].

Autor przeprowadził wnikliwą kwerendę źródłową w wielu placówkach archiwalnych w Polsce. Podstawę źródłową niniejszej pracy stanowi dokumentacja zgromadzona w archiwach państwowych, kościelnych i zakładowych. Podstawową grupą źródeł, które wykorzystano przy opracowaniu tematu pracy, były w przeważającej części archiwalia aparatu bezpieczeństwa.

Przedmiotem zainteresowania mgr. Artura Zielińskiego była dokumentacja zgromadzona w: Archiwum Akt Nowych, Narodowym Archiwum Cyfrowym, Archiwum Narodowym w Krakowie i Archiwum Narodowym w Warszawie. Ponadto zapoznał się z zasobami archiwalnymi 19 archiwów państwowych oraz ich oddziałów - w Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Kaliszu, Koszalinie, Lesznie, Lublinie, Łodzi, Opolu, Poznaniu, Radomiu, Rzeszowie, Suwałkach, Szczecinie, Wrocławiu i jego oddziałach w Jeleniej Górze, Legnicy oraz w Zielonej Górze. Łącznie w archiwach narodowych, państwowych i ich oddziałach analizie poddał 340 jednostek archiwalnych.

Doktorant zapoznał się także z dokumentacją źródłową zgromadzoną w archiwach Instytutu Pamięci Narodowej. Przeanalizował łącznie 177 jednostek archiwalnych znajdujących się

w zasobach 17 oddziałów i delegatur: Oddziały IPN w Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie, Wrocławiu oraz Delegatury w Bydgoszczy, Kielcach, Koszalinie, Olsztynie, Opolu i Radomiu.

Autor rozprawy we *Wstępie* [s. 12] udzielił odpowiedzi na zadane przez siebie pytanie: „Dlaczego kwerenda była tak szeroka i została przeprowadzona w 17 oddziałach

i delegaturach? W tym miejscu można dodać: „niejednokrotnie znacznie oddalonych od Legnicy”. Otóż motywem tej decyzji była chęć zebrania możliwie wszystkich informacji na temat funkcjonariuszy legnickiej bezpieki, którzy pełniąc służbę w jej strukturach rozpoczynali lub kontynuowali ją w innych miastach na terenie Polski.

Ponadto Doktorant przeprowadził kwerendę w Archiwum Zespołu Szkół w Dzierżoniowie, gdzie poznał materiały źródłowe dotyczące działalności szkoły i zachowaniem młodzieży w latach powojennych.

Poza archiwami proveniencji świeckiej, Autor rozprawy zapoznał się również z dokumentacją zgromadzoną w archiwach archidiecezjalnych, diecezjalnych, parafialnych oraz klasztornych Kościoła katolickiego obrządku łacińskiego w Polsce, z których wykorzystał 29 jednostek archiwalnych. Przedmiotem jego zainteresowania była dokumentacja zgromadzona w Archiwum Archidiecezjalnym i Bibliotece Kapitulnej Archidiecezji Wrocławskiej we Wrocławiu, w Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie oraz

w Archiwum Prowincjalnym Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych w Krakowie.

Ponadto mgr Artur Zieliński wykorzystał również edycje źródłowe drukowane. Zapoznał się także z literaturą naukową dotyczącą tematu. Przedmiotem jego zainteresowania była gazeta „Pionier”, wydawana w Legnicy tuż po zakończeniu wojny, którą Doktorant błędnie określił mianem czasopisma popularno-naukowego. „Pionier” był pierwszym polskim dziennikiem wydawanym na tzw. Ziemiach Odzyskanych, a w kontekście recenzowanej rozprawy powinien być zaliczony do kategorii źródeł.

Bardzo ważnym materiałem źródłowym wykorzystanym w niniejszej dysertacji są relacje mieszkańców zarówno Legnicy jak i powiatu, pracowników legnickich zakładów pracy i fabryk, a także osób, które okresowo przebywały w Legnicy. Według relacji Doktoranta spośród 31 przeprowadzonych wywiadów, w pracy wykorzystał 8, w tym jedną

zanonimizowaną [s. 14]. Ten etap zbierania materiału źródłowego przez mgr Artura Zielińskiego zasługuje na szczególne wyrazy uznania. Wśród osób, które udzieliły wywiadów były osoby w podeszłym wieku (80-90 lat) i ze względu na tę okoliczność nie wszystkie były w stanie przypomnieć sobie szczegółów pewnych zdarzeń bądź działalności funkcjonariuszy z legnickiego aparatu bezpieczeństwa. Autorowi udało się zebrać relacje nie tylko osób represjonowanych, ale również funkcjonariuszy UB/SB i ich rodzin. Jednak wielu relatorów w późniejszym czasie odmówiło zgody na wykorzystanie ich relacji w przygotowywanej rozprawie, a nawet zażądali trwałego usunięcia relacji głosowych zapisanych na nośnikach dźwiękowych i zniszczenia sporządzanych przez niego odręcznie notatek. Ostatecznie wykorzystał jedenaście relacji ustnych, które po spisaniu zostały potwierdzone podpisem przez relatorów oraz świadków, a następnie zdeponowano je w Oddziale IPN we Wrocławiu [s. 14]. W ocenie Doktoranta, relacje ustne świadków okazały się bardzo cennym materiałem źródłowym, gdyż umożliwiły weryfikację informacji zawartych w dokumentacji sporządzonej przez funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa. Według Jego opinii „[...] *Niektóre fakty i wydarzenia opisane w sprawozdaniach, raportach i notatkach służbowych sporządzonych przez funkcjonariuszy bezpieki nie znajdowały potwierdzenia w wywiadach, jakie autor przeprowadził zarówno z funkcjonariuszami, jak i osobami, które brały udział w tych wydarzeniach. Należy zatem nieśmiało sugerować, że niektóre wydarzenia mogły być przejawskrawione, niedokładnie opisane lub nawet wymyślone. Dodać należy, że o ile sprawozdania, raporty i notatki służbowe zachowały się w komplecie, to materiały śledcze, raporty przesłuchań i dokumentacja sądowa są niekompletne. W wielu przypadkach funkcjonariusze bezpieki przekazując sprawy śledczym nie interesowali się dalszymi procedurami, a jedynie odnotowywali, że tzw. „figuranci” zostali skazani wyrokiem sądowym.* [s. 14-15].

Generalnie trzeba podziwiać wielką pracowitość oraz zaangażowanie Doktoranta przy poszukiwaniu i gromadzeniu materiałów źródłowych. Podstawa źródłowa pracy wskazuje na żmudną pracę ukierunkowaną na zebranie i kwerendę rozproszonych materiałów, co stanowiło nie lada wyzwanie dla potrzeb dysertacji. Jednocześnie na uznanie zasługują wyjaśnienia

mgr. Artura Zielińskiego ukazujące kulisy przeprowadzonych wywiadów.

4. Merytoryczna ocena pracy

Przystępując do merytorycznej oceny recenzowanej dysertacji, należy stwierdzić,

iż podjęty problem badawczy został właściwie sformułowany, a ambitnie określone zadanie badawcze zostało pomyślnie zrealizowane. Ze względu na specyfikę tematu, przy pisaniu niniejszej rozprawy jako podstawową metodę zastosowano analizę archiwaliów. Zasadniczym celem dysertacji było ukazanie okoliczności powstania oraz organizacji i specyfiki działania Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Legnicy w określonych w tytule cezurach czasowych. Obszar działalności tej instytucji obejmował powiat legnicki - miasto Legnicę wraz

z okolicznymi miejscowościami. Trafnie sformułowanych 16 pytań badawczych umożliwiło Doktorantowi na przedstawienie w miarę pełnego obrazu działalności Urzędu Bezpieczeństwa w Legnicy. Znalezienie odpowiedzi na te pytania pozwoliło uchwycić elementy trwałe i zmienne, które cechowały tę instytucję w latach 1945–1956.

Autor recenzowanej rozprawy generalnie trafnie dobierał kluczowe przykłady dokumentujące sprawy prowadzone przez funkcjonariuszy legnickiego Urzędu, metody pracy operacyjnej oraz sposoby pozyskiwania agentury. Klarownie przybliżył kierunki działania legnickiego aparatu bezpieczeństwa w latach 1945–1956. Na pochwałę zasługuje również ukazanie zsyntezowanego obrazu funkcjonowania ludności cywilnej w powojennej Legnicy i sąsiednich miejscowościach oraz problemów, których doświadczała w tym czasie. Ponadto, Doktorant przybliżył sylwetki szefów legnickiego UB oraz przedstawił zbiorowy portret psychologiczny podległych im funkcjonariuszy oraz pracowników cywilnych Urzędu Bezpieczeństwa. Nie ulega wątpliwości, iż pomimo nielicznych porażek, wszystkie zadania postawione przed funkcjonariuszami legnickiego UB zostały starannie wykonane. Udało się im zdominować każdy obszar życia mieszkańców miasta i powiatu, pomimo stawianego oporu. Przy współpracy z NKWD zlikwidowali organizacje i grupy podziemne działające na podległym im terenie. Nie udało im się podporządkować duchowieństwa prowadzącego działalność duszpasterską na tym obszarze.

Recenzowana rozprawa wyczerpuje w całości temat, ale niektóre zagadnienia wymagają przeprowadzenia dalszych badań. W związku z tym, że w Legnicy stacjonowało dowództwo PGWAR, należałoby pogłębić badania w zakresie współpracy PUBP w Legnicy ze strukturami wojskowymi Armii Czerwonej. W obecnym czasie nie ma możliwości przeprowadzenia kwerendy archiwaliów sowieckich znajdujących się poza granicami Polski. Ten problem został dostrzeżony przez Doktoranta i podniesiony w zakończeniu [s. 306]. W tym miejscu chciałam zwrócić uwagę na rzeczowe *Zakończenie*, które bardzo dobrze świadczy

o dojrzałości badawczej Doktoranta.

5. Drobne uchybienia, sprawy dyskusyjne

Autor rozprawy włożył wielki wysiłek w jej przygotowanie i sfinalizowanie w obecnym kształcie, ale nie ustrzegł się jednak pewnych błędów.

- We wstępie wspomniał, iż przeprowadził kwerendę w Archiwum Zespołu Szkół w Dzierżoniowie, gdzie zapoznał się z materiałami dotyczącymi działalności szkoły i zachowania młodzieży w powojennych latach [s.13], a w przypisie 347 [s.114] odwołuje się do dokumentu z tego archiwum – Okólnika Ministerstwa Oświaty z 18 II 1948 r. W tym miejscu pozwolę sobie na zadanie Doktorantowi pytania: jakie motywy skłoniły go do kwerendy

w archiwum tej placówki szkolnej? Jestem zdziwiona, że w kontekście tematu rozprawy, nie szukał informacji na wspomniany temat w archiwach szkół legnickich (np. I liceum Ogólnokształcące - funkcjonowało od 1945 r., II Liceum Ogólnokształcące związane z TPD, rozpoczęło działalność w 1948 r.) lub też w Archiwum Państwowym we Wrocławiu, gdzie znajduje się dokumentacja stanowiąca podstawę prawną funkcjonowania szkolnictwa na Dolnym Śląsku.

- W Tabeli nr 33 (s. 299) ks. Adam Łańcucki błędnie został przypisany do parafii pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Legnicy. Był on proboszczem parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Chojnowie w powiecie złotoryjskim i wicedziekanem dekanatu legnickiego. Obszar dekanatu legnickiego nie pokrywał się z terytorium powiatu legnickiego. W tym miejscu warto wspomnieć, iż ks. Adamem Łańcuckim w sposób szczególny interesowali się funkcjonariusze UB ze Złotoryi.

- Autorowi nie udało się również uniknąć literówek:

s. 14, jest: zanimizowaną - ma być: zanonimizowaną

s. 137, jest: Lisiecy - ma być: Liśca (Lisiec to wieś w pow. lubińskim)

s. 149, jest: w trackie – ma być: w trakcie

s. 155, jest: zanany – ma być: znany

s. 264, jest poprał – ma być popierał.

6. Ocena pracy pod względem warsztatowym i językowym

Recenzowana dysertacja doktorska jest obszernym opracowaniem naukowym, prezentującym bogatą faktografię. Swoją dysertację mgr Artur Zieliński oparł na bogatym materiale źródłowym, który zgromadził w trakcie kwerendy w wielu wspomnianych wyżej

archiwach. Także bibliografia zawierająca obszerną literaturę przedmiotu wskazuje na bardzo dobrą Jego orientację w temacie badań. Oceny przedstawione w treści rozprawy są wyważone i zobiektywizowane. Strona językowa rozprawy nie wzbudza poważniejszych zastrzeżeń – literówki wskazano we wcześniejszym punkcie recenzji. Praca posiada rozbudowany aparat krytyczny. Autor wykazał się umiejętnością doboru cytatów oraz doboru przykładów dokumentujących problemy omawiane w poszczególnych rozdziałach. Tym samym nie doprowadził do zbytniego rozbudowania swojej rozprawy. Jej wartością są również klarowne wnioski stanowiące podsumowanie każdego z rozdziałów.

7. Ocena osiągniętych przez Doktoranta efektów kształcenia

Recenzowana rozprawa doktorska została napisana starannie i sumiennie. Jest ona efektem dogłębnych badań naukowych opartych na bardzo bogatej podstawie źródłowej oraz literaturze przedmiotu. Doktorant zaprezentował dojrzały warsztat naukowy i pomyślnie zrealizował zadanie badawcze, które określił we wstępie rozprawy. Posiada On umiejętność posługiwania się odpowiednimi dla nauk historycznych metodami i narzędziami badawczymi.

8. Konkluzja

W mojej ocenie, przedstawiona do recenzji dysertacja doktorska stanowi dobrze opracowane studium naukowe, zarówno pod względem merytorycznym, językowym, jak i formalnym. Uważam, iż spełnia ona wymagania stawiane rozprawom doktorskim określone w art. 186 p. 1-2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.) i wnoszę o dopuszczenie mgr. Artura Zielińskiego do dalszego toku procedowania w przewodzie doktorskim w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie: historia.

Wrocław, dnia 19 marca 2025 roku

Dr hab. Kazimiera Jaworska, prof. PWT